

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nebudíme hloupí aneb o heraldickém právu u nás X. část - možné erbovní spory v ČR dnes

Je obecně známo, že je jistými lidmi využívána shoda příjmení či dokonce užití příjmení účelově pozměněných. Dodávají tak svému jednání prestiž, punc důvěryhodnosti vycházející ze mnohasetleté tradice rodu, k němuž buď nemají příbuzenský vztah žádný či natolik vzdálený, že o užití erbu, predikátu a titulů nelze hovořit! Objevují se různé „členové rodů“, o nichž dotčené rody nikdy neslyšeli a často je jejich „drzost“ za hranicí přípustného chování. Dovolávají se například toho, že toto jméno mají zapsáno v občanském průkazu, což je sice pěkné, ale příbuznost se šlechtickým rodem to neprokazuje.

Jak jsme již naznačili v předchozím článku – přesunujeme se skrze historické erbovní spory až k dnešním sporům občanskoprávním, ať již „na ochranu osobnosti“ či do sféry obchodní.

Je obecně známo, že je jistými lidmi využívána shoda příjmení či dokonce užití příjmení účelově pozměněných. Dodávají tak svému jednání prestiž, punc důvěryhodnosti vycházející ze mnohasetleté tradice rodu, k němuž buď nemají příbuzenský vztah žádný či natolik vzdálený, že o užití erbu, predikátu a titulů nelze hovořit! Objevují se různé „členové rodů“, o nichž dotčené rody nikdy neslyšeli a často je jejich „drzost“ za hranicí přípustného chování. Dovolávají se například toho, že toto jméno mají zapsáno v občanském průkazu, což je sice pěkné, ale příbuznost se šlechtickým rodem to neprokazuje. Zkušenosti s podobnými „náhle objevenými příbuznými“ má již nyní většina českých šlechtických rodů – občas jen z doslechu, často – a to je mnohem závažnější! – se tito „samozvaní příbuzní“ probojovávají „do řad šlechty“, ba přímo do samotných rodin pomocí různých veřejně přístupných setkání. Ovšem nelze považovat jakékoliv vzdálené příbuzné za „barony či hrabata“, pakliže nejsou linií, která tento titul užívá skutečně uznáni za členy rodiny. Takové osoby samozřejmě nemají ani právo užívat znaky shodné s rodovými liniemi, které jsou pod těmito znaky známy. Je-li uznáno, že dotyčný je jaksi vzdáleně příbuzný – budiž, nechť užívá rodový znak, avšak – za prvé s přidáním znaku odlišnosti od hlavní větve (viz osmá část našeho pojednání), za druhé bez užití honosných kusů – čili především bez korunek, coby znaku šlechtictví! Je-li někdo levobočkem, není možné, aby užíval plný titul členů legitimní větve rodu s užitím erbu, který je nezaměnitelnou „značkou“ jasně vymezeného okruhu osob „historické šlechty“. Heraldika nám dává velký prostor pro řešení těchto erbovních sporů – existuje speciální skupina „příznaků“, jejichž užitím se vytvářejí znaky odborně nazvané jako „bastardské znaky“ (tedy znaky osob vzešlých z nemanželského lože či příbuzných, u nichž je oprávněný důvod o přímém příbuzenství). K tomuto doporučujeme knihu britských heroldů Johna Woodwarda a Goerge Burnetta (heroldský titul: Lyon King of Arms) z roku 1892: „A treatise on Heraldry british and foreign with english and french glossaries“ – vydáno v Londýně a Edinbourghu. [\[1\]](#)

Na straně 547 a následující této publikace se řeší „Heraldic marks of illegitimacy“ (heraldické příznaky nelegitimnosti). Dokonce je odkazováno i na Bartola de Saxoferrato, jehož práci jsme jmenovali v osmé části našeho cyklu. Obvykle se jedná o přidání nějakého „příznaku“ do štítu rodového erbu, přičemž označení „bastard“ není nijak hanlivé! Užívá se francouzského ekvivalentu „batard“, což označuje levobočka, nemanželské dítě, ale také křížence, míšence atd. V historii však nebylo panovníka či představitele nejvyšší třídy, který by neměl nemanželské děti. Český příkladem mohou být děti Rudolfa II., z nich zvláště neblaze známý Don Juan D’Austria. Zmíněná publikace uvádí desítky příkladů bastardských – levobočných potomků, mezi nimi například Matthieu, baron de la Roche s oficiálním titulem „le grand Batard de Bourbon“ (velký bastard bourbonský) a podobně jsou uváděni vrcholní představitelé z panství Orléans, děti Jindřicha II., levobočci z královské krve Stuartovců, podobně též rod Byronů, dále vévodů z Manchesteru, hrabat z Devonshiru a mnoho dalších. Pro nás může být zajímavým jménem „Baudouin, batard de

Flandre“ a jeho sestra Baetrix, která byla dcerou Louise de Cressy čili Ludvíka z Kresčaku. Co se týká konkrétních příznaků, pak se jedná především o změnu položení figur na štítě – obvykle jsou figury (tedy celý otcovský znak) přetvořeny do podoby pruhu (břevna, případně i krokve) nebo umenšení do pravého horního rohu (z heraldického pohledu), zatímco zbytek pole je volný. „Příznaky“ mívají též podobu lemů (bordury) s různě střídajícími se barvami. Mimořádným příznakem je přidání například krátkého kosmého břevna do otcovského štítu. Vyjádření možností nelegitimity je mnoho – přesto však u nás nejsou užívány. Proč? V mnoha rodech by se tím urovnaly dlouholeté spory. Je to především tím, že se „čeští nalezenci“ nehodlají smířit s tím, že jsou dětmi nemanželského lože a namísto, aby hrdě nosili svůj znak, užívají erb, na který nemají právo, čili se vydávají za někoho, kým nejsou. Kdyby se naopak s rodem, z něhož pocházejí dohodli na užívání pozměněného rodového erbu s řádným doložením dokladů o přibuzenství, bylo by to nejen čestné a ušlechtilé, ale též z heraldicko-právního i ryze právního hlediska „čisté“ a navíc přínosné nejen pro zainteresované strany, ale též pro další rozvoj heraldiky a tradic.

V ČR je těžké uhájit spor, který by v Británii běžně označili za „erbovní spor“ s tím, že někdo užívá znak, který patří jinému rodu – jiné osobě. V našich podmínkách si pomáháme pouze občanským zákoníkem a autorským právem, kdy mnoho rodin muselo přistoupit na „hru s úřady“, kdy své rodové erby zaregistrovaly jako ochranné známky nějakého produktu či služby, aby nemohly být zneužity jinými osobami. Nazve-li někdo krabicové víno „ukrutné kvality“ po vašem pradědečkovi a nezpochybnitelně víte, že se jedná o osobu vašeho předka – co udělat?! Bránit se! Bránit nezaměnitelné znaky. Takovým určujícím znakem je rodinný erb. Problém našeho autorského zákona, resp. zákonů s tím spojených je ten, že zákony „přemýšlejí opačně než heraldika“. Námi chráněné značky (známky) jsou v určité grafické formě – podobě a tak jsou chráněny. Heraldika „funguje obráceně“: Na základě popisu (blasonu) je vymalován erb. Blason je ustálený popis, který dle heraldických pravidel sděluje komukoliv, jak erb vypadá. Problém je v „historickém ztvárnění“... Český státní symbol LVA lze nakreslit mnoha desítkami způsobů (goticky, renesančně, barokně... střídme, rozevlátě, „rozsochatě“ jako na našich mincích...) a zcela stejné je to s veškerými figurami užívanými v heraldice. Pokud blason říká, že „ve stříbrném štítě je černá hlava koně“ – blason je například 500 let starý! Neřeší otázku, zda se kůň dívá heraldicky doprava nebo je otočený „en face“. Dle našeho právního řádu bychom zde měli dva různé znaky a navíc bez ohledu na styl grafického ztvárnění! To je bohužel nedostatek našeho právního řádu – je zde skutečná mezera v právu, kterou by bylo třeba vyplnit „heraldickým právem“! Jsou zde i „drobnosti“, kterými se zabývá jen heraldické právo – například tzv. „zbroj“ heraldických zvířat. Bývá zvykem, že například kopyta bílého koně (mimochoodem – bílá je v heraldice totožná se stříbrnou barvou a v černobílé kresbě je znázorňována jako prázdné pole, zlato je totožné se žlutou a v černobílém vykreslení je totožné s bílým polem posetým černými tečkami) bývají zlatá, zbroj černých zvířat bývá červená (červený zobák, jazyk a pařáty orla apod.). Ale co s otázkou zaměnitelnosti? „Znalec“ oduší, že pokud uvidí dva erby, jeden v provedení gotickém, druhý v provedení dnešním – jedná se o týž erb, ale laik na první pohled řekne, že jde o dva různé erby! Nehledě na zobrazování přilbic, korunek a klenotů nad štítem. V ideálním případě by si každý historický rod nechal zaregistrovat erb cca ve 30 variantách a doufal by, že někdo nepozmění přilbici tak, aby se dalo říci, že erb je odlišný. A nebo – dodáme k příslušným zákonům „heraldicko-první doložku“, která za směrodatnou podobu uzná blason, čili slovní popis erbu a tím ochrání reálná práva nejen šlechty. Nutno totiž připomenout též heraldická práva duchovenstva a měst, kteří mají také své znaky – erby a jejich práva jsou často zneužívána ke komerčním účelům. Příklad – jak zabránit zneužití erbu např. již zesnulého arcibiskupa, pakliže je vyráběno tzv. mešní víno a jeho erb je užit na etiketě?! Je samozřejmě stylizovaný a případně změněný tak, že se nelze dovolat přímé zaměnitelnosti... Byl-li by uznán blason jako „právní argument“, pak by k podobným excesům nemohlo dojít!

[1] Woodward, J. - Burnett, G.: A treatise on Heraldry british and foreign with english and french glossaries“, Londýn - Edinburgh, 1892.

Další články:

- [Prováděcí nařízení Komise \(EU\) č. 305-306/2012 ze dne 10. dubna 2012](#)
- [Právní symbolika v podání T. Hobbese](#)
- [Nezávislé regulační orgány \(stručný nástin problematiky\)](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás X. část - možné erbovní spory v ČR dnes](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás IX. část - „Smluvní příbuzenství“ a továrny na erby](#)
- [Etika především](#)
- [Právo, pohádky a kultura sebelásky](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás - VIII. část - Erbovní spory](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VII. část - Málo známé dokumenty, deklarace české šlechty 1938-1939](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VI. část - Zadarmo to nebude, právo na místo](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás V. část - Nebijte dámu aneb heraldická etiketa](#)